

VISUELE MANIPULATIE BIEDT NIEUW PERSPECTIEF

MINOTAURUS – BARRE WELDAAD

ANNA VAN DER PLAS

Drie grote kaders bakenen een ruimte af met projectiedoeken. Een vierde kader is leeg en hangt op de plek van de vierde wand, voor het oog van het publiek. Er doorheen zien we een man en ondanks de luchtige opstelling - de kaders raken de vloer niet en de vierde wand is open - is het duidelijk dat hij niet weg kan. *Minotaurus* van Barre Weldaad gaat niet over opgesloten mannen in het algemeen, maar wel over één opgesloten man in het bijzonder: hij, half mens en half stier, zit volgens de Griekse mythe gevangen in een labyrint op het eiland Kreta. Zijn halfzus Ariadne is verliefd op Theseus, die speciaal naar Kreta gekomen is om de minotaurus te doden. Zij geeft hem een zwaard en een klauw wol waarmee hij de terugweg uit het doolhof kan onthouden. Dat laatste is geen overbodige luxe, want de stiermens is in de ogen van de buitenwereld een moordlustig monster dat iedereen die het in zijn gangenstelsel tegenkomt, ombrengt.

Regisseur Barbara Vandendriessche neemt in haar encenering geen genoegen met de gangbare verklaring dat monsters nu eenmaal bloeddorstig zijn en probeert de ware beweegredenen van de minotaurus te verduidelijken. Hiermee belicht zij de bekende mythe vanuit een nieuw perspectief aangezien het publiek niet door de ogen van Theseus, noch door die van Ariadne kijkt, maar door die van de stiermens zelf. De minotaurus ontdekt in zijn eerste nacht in gevangenschap veertien Atheense jongens en meisjes die volgens de mythe jaarlijks werden geofferd ten gunste van de koning van Kreta. Frauke Mariën vertegenwoordigt één van hen. Afdgedwaald van haar lotgenoten komt ze oog in oog te staan met de minotaurus (Bode Owa). Samen dansen ze een duet van liefde en afgrijzen, aantrekken en afstoten, dat eindigt in een onbedoelde verkrachting en moord. Niet veel later verbeeldt Mariën ook haar dertien lotgenoten die sterven op de stierenhoorns. In een kleine bak bekleed met spiegels filmt zij de eigen toetakeling van haar lichaam. De bloederige beelden zien wij in het groot geprojecteerd op de muren van het labyrint.

Een tweede camera staat op statief buiten de omkaderde ruimte en maakt doorlopend opnames van de gevangene in zijn labyrint. In deze hedendaagse variant op het oeroude verhaal is de gevangenis er namelijk een van technisch vernuft: de vloer van het labyrint is leeg, maar alle bewegingen van zijn inwoner worden gefilmd en rondom hem geprojecteerd. Door de opnamehoek bevatten de projecties tegelijk ook een verkleinde afbeelding van zichzelf, waarbinnen weer een verkleinde afbeelding van dit beeld. Het visuele spel rondom de minotaurus, beter bekend als het droste-effect, lijkt in het oneindige door te gaan. Als de minotaurus ontwaakt aan het begin van de voorstelling, weet hij nog niet dat hij alleen is en denkt hij in de beelden rondom hem (spiegels, volgens de vertelling) niet zichzelf, maar vele andere stiermensen te zien. Hij beschouwt ze als onderdanen in zijn eigen koninkrijk, want kijk maar, ze volgen hem en gehoorzamen aan zijn wil! Praten kan hij niet, waardoor niemand van de ingebeelde volgelingen hem van het tegendeel kan overtuigen. Pas na zonsopkomst ontdekt de minotaurus dat hij alleen is en voelt hij zich verraden. Zijn woede koelt hij vervolgens op de onschuldige jongens en meisjes.

Vandendriessches bedoeling om het verhaal van de minotaurus vanuit een ander perspectief te vertellen, vergroot ze uit in haar encenering: de stiermens wordt in de gaten gehouden via de oneindige technische blik van camera én via de vele blikken van het aanwezige publiek. Nog een andere regiekeuze draagt bij tot deze interpretatie, want op de speelvloer buiten de omkadering bevinden zich twee mannen. Ook zij hebben een eigen afgebakende ruimte en ook zij hebben een dubbele identiteit: half verteller, half muzikant. Linksvoor staat Ivan Pecnik achter zijn synthesizer en geluidstafel, rechtsvoor Frank Mercelis tussen elektrische gitaren en een drum. De stiermens heeft zelf geen stem en zijn emotionele ontwikkeling van liefde, via onbegrip en verraad naar razernij, vormt een beeldverhaal dat door de twee mannen in woorden wordt omgezet. Net als wij in de zaal, kijken zij van buiten het kader binnen in het labyrint en zing-spreken hetgeen er in het hoofd van de minotaurus gebeurt. De tekst wordt begeleid met een ter plekke gemaakte soundscape van rauwe stemgeluiden en de

synthesizermuziek van Pecnik, die onontkoombaar binnendringt. De jankende gitaarklanken van Mercelis doen hier een schepje bovenop. Over het hoofd van de gevangen stiermens heen zien en horen we zijn verhaal. Het ontbreken van zijn eigen stem maakt hem kwetsbaar en nog naakter dan hij al is in zijn kale gevangenis.

OVERDAAD

Door de verdriedubbeling van beweging, tekst en muziek door de spelers is *Minotaurus* een zeer intense voorstelling. Tel daar nog de continue filmprojecties bij en een mooi maar zeker niet onbescheiden lichtplan vol opvallende schakeringen, en je ervaart de voorstelling als een continue prikkeling van de zintuigen. Dat is op sommige momenten wat veel van het goede, zeker omdat de tekst een zwakke schakel in het geheel vormt. Hij loopt meestal parallel aan, maar soms ook achter op de rest en is regelmatig te letterlijk en veelal te weinig poëtisch. Wanneer een live beweging en projecties laten zien dat het ochtend wordt, daarbij ondersteund door de belichting en de muziek, dan is het niet langer nodig om het in woorden te onderstrepen. Het is opvallend dat Vandendriessche heeft gekozen voor deze multimediale en multidisciplinaire aanpak, die zo anders is dan eerdere voorstellingen van haar hand. In de recente voorstellingen *Don Quichot* en *Faar* bij Het Gevolg of *Foppe en Douwe* bij Barre Weldaad viel vooral de eenvoud in spel en vormgeving op.

Nu is per discipline nog altijd een soberheid te ontdekken, zeker in de vormgeving herkent men de signatuur van de regisseuse-scenografe, maar de optelsom maakt het geheel tot een overdaad. Met name in het laatste deel, wanneer Mercelis letterlijk uit zijn rol van verteller stapt. Als Theseus gaat hij het labyrint binnen om, geholpen door Ariadne, de minotaurus te doden. Wat volgt is een wat onhandige dansscène. Ook Mariëns felrode carnavaleske pruik en rode wollen draad is een, weliswaar opvallende, maar niet geheel begrijpelijke verschijning. De enige onbevredigende verklaring voor deze stijlbreuk lijkt een knipoog te zijn naar het effect van de kleur rood op stieren. Of is het een knieval voor de doelgroep (jongeren) die steeds meer nood zou hebben aan visuele prikkels?

Door de verwarrende epiloog en het indringende effect van de vele visuele en auditieve prikkels, wordt de aandacht in *Minotaurus* bij momenten jammer genoeg afgeleid van de interessante dramaturgische keuzes. Door de toevoeging van twee vertellers valt het zwijgen van de minotaurus extra op en het visuele spel, waarbij het publiek via de veellogige camera kijkt naar een enkele man in een lege ruimte, benadrukt zijn anders-zijn. We worden door Vandendriessche gemanipuleerd in ons kijkgedrag om zo het verhaal vanuit het perspectief van de minotaurus te ondergaan, zonder dat we zijn eigen stem horen. De voorstelling slaagt er in om ons begrip op te laten brengen voor deze eenling, die uit frustratie wraak neemt op degenen die daar in zijn ogen schuld aan hebben: de toekijkende buitenwereld. Door een samenloop van omstandigheden wordt deze abstracte buitenwereld gepersonifieerd door de veertien individuen die geen persoonlijke schuld dragen. Zo wordt het bloeddorstige monster in *Minotaurus* een metafoor voor de mens die worstelt met het vinden van een eigen identiteit en met de grenzen tussen individu en maatschappij. En dat spreekt niet alleen de jongeren aan.

Gezien op 11 januari 2008 in de Warande, Turnhout

Info: www.barreweldaad.be

Deze tekst kwam tot stand in het kader van Corpus Kunstcritiek, een initiatief van VTI - Vlaams Theater Instituut - Steunpunt voor de Podiumkunsten, i.s.m. Vlaams-Nederlands Huis deBuren, Urbanmag* en Het Theaterfestival. En met de steun van een aantal partners uit de podiumsector. Lees meer op www.vti.be/corpuskunstcritiek

De teksten van het Corpus Kunstcritiek vallen onder de licentie [Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 2.0 Belgium](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/2.0/), wat betekent dat de teksten verspreid, maar niet veranderd mogen worden. Elke vorm van verkoop of betalende distributie is apart te onderhandelen, contacteer VTI.